

פרישת הנשיא

הבירוקרט

שלוש שנים אחרי חקיקת "חוק גרוניס" והשבעתו לנשיא בית המשפט העליון, מגיעה לסיומה כהונתו של אחד מנשיאי העליון המורכבים והמעניינים ביותר. בניגוד לנשיאים קודמים כגון שמגר וברק, גרוניס בפירוש לא היה "עוד מאותו דבר". במובן זה, אף שמדובר בנשיאות קצרה יחסית, קשה לאבחן באופן מובהק את ההשפעה שתיוותר לתקופתו על המרקם הגנטי של ערכאת השיפוט הבכירה

יובל יועז

הכהונה שלו במועד פרישתה של ביניש. אך גרוניס סירב לקבל את התיוג שכפו עליו אנשי המערכת הפוליטית, ובהזדמנות הראשונה הוכיח שאינו מונח בכיסו של איש ואינו השמרן הקיצוני שראו בו חלק מהפוליטיקאים. כבר בנאום ההשבעה שלו במשכן הנשיא היו חלק מהצהרותיו לשטרות שקיבל על עצמו לפרוע בהמשך. "עלינו לשמור על המסורת המפוארת של בית המשפט העליון", הוא אמר באותו מעמד. "על בית המשפט העליון לעמוד על המשמר ולהבטיח כי הרשות המחוקקת והרשות המבצעת יפעלו תוך הקפדה על זכויות הפרט".

חברי הכנסת מהאגף הימני של המערכת הפוליטית חככו את ידיהם בהנאה. במהלך חקיקת זריז ושנוי במחלוקת הצליחו בראשית שנת 2012 לתקן את "חוק הקדנציות" שיזם בשעתו שר המשפטים

עו"ד יובל יועז, עיתונאי, פרשן משפטי ומרצה למשפטים

האם גרוניס פרע את השטרות שעליהם הכריז עם השבעתו לנשיא? גם אחרי פרישתם לפרוטות של הישגיו וכישלונותיו, התשובה אינה ברורה. תורמת לה העובדה שיותר מנשיאים קודמים לפניו נותר גרוניס לא פעם בדעת מיעוט

פרופ' דניאל פרידמן, כך שיתאפשר מינויו של שופט לנשיא בית המשפט העליון גם אם נותרו פחות משלוש שנים עד לסיום כהונתו. בכך איפשרו את מינויו של השר פט אשר גרוניס לנשיא עם פרישתה של הנשיאה הקודמת דורית ביניש. אלמלא התיקון לחוק, שזכה כמובן לכינוי "חוק גרוניס", גרוניס היה מנוע מלשמש בתפקיד זה, שכן חסרו 41 יום לאופק

הטיל את כובד משקלו בנושאים הקרובים לליבו. גרוניס ושרת המשפטים לשעבר לבני בישיבת הוועדה לבחירת שופטים צילום: פלאש 90

רצונה לבחון מחדש את מדיניות ההריסה של מבנים לא חוקיים.

הרכב בג"ץ בראשות גרוניס רשף אש וגופרית על התנהלות המדינה בהחלטתו לדחות את בקשתה. "דווקא בהליכים בפני בג"ץ", כתב, "יש חשיבות מיוחדת לקיום ההתחייבות של המדינה ולשמירה על עקרון סופיות הדיון. קבלת עמדת המדינה, לפיה הרצון לבחון מחדש את המדיניות מהווה עילה לפתיחת הליך שהסתיים, עשויה להוביל לתוצאות קשות. מדיניות, מטבע הדברים, אינה עניין סטטי. האם בכל פעם שתי בחן מחדש מדיניות כלשהי תבקש המדינה לפתוח הליכים שהסתיימו בפסק דין?!"

גרוניס הוסיף: "כל מי שהדמוקרטיה הישראלית יקרה לו חייב להגן על הרשות השופטת".

זמן קצר לאחר מכן נקרתה בפני גרוניס ההזדמנות לשדר מסר כפול – הן בדבר איתנותו במי שסייעו למינויו והן בדבר חובת הממשלה לציית לפסקי דין של העליון. זה קרה במסגרת הליך שבו ביקשה המדינה, בהנחיית הדרג הפרטי, לפתוח מחדש פסק דין חלוט של בג"ץ שהורה לה לפנות חמישה מבני קבע ב"גבעת האולפנה", סמוך להתנחלות בית-אל (בג"ץ 9060/08). בפסק הדין נרשמה התחייבות המדינה לממש את צווי ההריסה עד למור עד מסוים, והמדינה ביקשה לבטל את ההתחייבות נוכח

גרוניס סירב לקבל את התיוג שכפו עליו אנשי המערכת הפוליטית, ובהזדמנות הראשונה הוכיח שאינו מונח בכיסו של איש ואינו השמרן הקיצוני שראו בו חלק מהפוליטיקאים

פרישת הנשיא

אפשר לייחס את המוטיבציות שהניעו את גרוניס, כבר בשלבים הראשונים של כהונתו כנשיא העשירי של בית המשפט העליון, לרצון לשגר מסר ציבורי כה ברור. ואפשר גם להזכר שגרוניס, פורמליסט ושמרן משפטי ברוחו של פרידמן האקדמאי – לא פרידמן המיניסטר – פשוט ביקש לפרוע את השטרות שעל ליהם חתם בנאום ההשבעה, לרבות הצורך לשמר את מסורת כיבוד פסקי הדין של העליון. גישה זו הופגנה גם באוגוסט 2013, בפסק דין שבו ביטל בית המשפט העליון את "הלכת שמש" הוותיקה, שנקבעה ב-1959 ועסקה בחלוקת הסמכויות הענייניות בין בתי משפט השלום למחוזיים (רע"א 3749/12).

לאורך השנים הביעו שופטים בכל הערכאות ביקורת קשה על ההלכה, טענו שהיא ארכאית ואינה עומדת במבחן הזמן. חלקם הרחיקו לכת אף יותר ופעלו במפורש או במשתמע בניגוד לה. על כך בדיוק יצא קצפו של גרוניס. "ההתעלמות המופגנת מהלכת

שמש, ובעיקר פסיקה בניגוד בוטה לה, חייבו להוות עבר-רנו, כשופטים, תמרור אזהרה מפני הסכנות הרבות הטמורות בסטייה של ערכאות אחרות מתקדים מחייב של בית המשפט העליון", הוא כתב. "אם נשלים עם מצב שבו ער-כאות נמוכות מחליטות, ביום בהיר, לבטל הלכה של הער-כאה העליונה, תהפוך מערכת המשפט שלנו למערכת שופ-

טים, שבה כל שופט עושה כרצונו בלא לראות עצמו מחויב לפעול על פי תקדימים מחייבים".

תפיסה יוצאת דופן

שלוש שנים אחרי חקיקת "חוק גרוניס" והשבעתו לנשיא בית המשפט העליון, מגיעה כעת לסיומה כהונתו של אחד מנשיאי העליון המורכבים והמעניינים ביותר. בניגוד לנשיאים קודמים כגון שמגר וברק, גרוניס בפירוש לא היה "עוד מאותו דבר". במובן זה, אף שמדובר בנשיאות קצרה יחסית – זו של מרים נאור, שתחל בקרוב, תהיה אף קצרה ממנה – קשה לאבחן במובהק את ההשפעה שתיוותר לתקופתו על המרקם הגנטי של ערכאות השיפוט הבכיר

רה. נכון, מדובר בשופט שמרן, חובב יציבות, ודאות שיפוטית ופרוצדורה קפדנית. מצד שני לא מדובר במקביל הישראלי לשמרנות קיצונית, כמו אנטונין סקאלייה בבית המשפט העליון האמריקאי.

המדד שהתקבע בשיח המשפטי הישראלי לבחינת "מידת האקטיביזם" סופר את פסקי הדין שבהם הורה העליון על בטלות חקיקה ראשית של הכנסת. במדד זה חתום גרוניס על כמה וכמה פסקי דין, אם כי תמיד כשהצטרף לפסילת חקיקה עשה זאת כמי שכפאו שד. ועוד יותר מכך, עמדותיו של גרוניס בעניינים חוקתיים נגזרות מתפיסה יוצאת דופן בין שופטי העליון, הבוחנת את עמדות הרוב והמיעוט הפוליטי בסוגיה הנדונה. על פי גישה זו, על בית המשפט לעשות שימוש בסמכותו לקיים ביקורת שיפוטית על חוקתיות חוק רק במקרים שהחוק המדובר הוא שימוש של הרוב הפוליטי בכוחו כדי לפגוע במיעוט. במקרה ההפוך שבו המיעוט הוא

הזוכה לפריווילגיה הפוגעת בעקרון השוויון, גרוניס קובע כי על בית המשפט להותיר את מלאכת התיקון לכוחות הפוליטיים עצמם.

כך פסק למשל גרוניס בשניים מפסקי הדין שעסקו קו לאורך השנים בגיוסם של תלמידי ישיבות שתורתם אומנותם – זה שדחה ב-2006 את העתירה לביטולו של "חוק טל" (בג"ץ 6427/02), זה

שקיבל את העתירה לביטולו ב-2012 (בג"ץ 6298/07). "ביקורת שיפוטית על חקיקה ראשית מן הטעם של פגיעה בשוויון", כתב גרוניס, "תהא מוצדקת כאשר החוק פוגע במנגנונים הדמוקרטיים, כאשר הוא פוגע ביחידים ככאלה או שפגיעתו היא בקבוצות מיעוט. במקרה דנא הסכימה קבוצת הרוב, כחלק מפשרה חברתית, ליתן זכות יתר לקבוצת המיעוט".

בפסק הדין שביטל סעיפים בפקודת מס הכנסה שהעניקו הטבות מס ליישובים יהודיים ללא קריטריונים שוויוניים (בג"ץ 8300/02) הצטרף גרוניס להחלטה לבטל את החוק, וציין במורת רוח כי "בית המשפט נאלץ להתערב בחקיקה ראשית, שעה שהן הרשות המחוקקת והן הרשות המבצעת מכירות בפ-

**נכון שמדובר בשופט שמרן,
חובב יציבות, ודאות שיפוטית
ופרוצדורה קפדנית. מצד
שני לא מדובר במקביל
הישראלי לשמרנות קיצונית,
כמו אנטונין סקאלייה בבית
המשפט העליון האמריקאי**

עמדתו של גרוניס
ביחס לפסילת חוקים
משתלבת היטב עם
גישתו ביחס לעילת
הסבירות במשפט
המינהלי - עילה
שממנה הוא סולד
סלידה עזה. בעתירה
בעניין רמון ניצל
גרוניס את הבמה
כדי לכרסם בהיקפה
של עילת הסבירות,
בימיו של אהרן ברק
יתר על המידה

במצב החוקי הוא בהכרח חציית הרף החוקתי ופגיי עה בזכות חוקתית של העותרים".
 למרות גילויים אלה של גישה שיפוטית שמרנית, הנשיא הפורש שינס את מותניו ונאבק ביוזמת הח"קיקה שעלתה בחודשים האחרונים לחוקק "פסקת התגברות" בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שתאפשר לכנסת ברוב של 61 ח"כים להתגבר על פסיקות מבטלות חקיקה של העליון. בטקס השבעת שופטים בבית הנשיא בנובמבר 2014 אמר גרוניס כי הוא "מוצא קושי רב בהצעה זו. הוראה המאפשרת לכנסת לקבוע כי חוק מסוים יהיה תקף על אף פסיקת בית המשפט, עלולה להוביל לכך שבית המשפט לא יוכל להגשים את תפקידו ולשמש מחסום אחרון מפני עריצות הרוב. יש להיזהר מקביעתה של פסקת התגברות בהיעדר הסדרה כוללת של פעילות הכנסת כרשות מחוקקת וכאסיפה מכוונת".

סלידה מעילת הסבירות

עמדתו של גרוניס ביחס לפסילת חוקים משתלבת היטב עם גישתו ביחס לעילת הסבירות במשפט המינהלי - עילה שממנה הוא סולד סלידה עזה. לאחר הרשעתו של שר המשפטים לשעבר חיים רמון בביצוע מעשה מגונה, ולאחר שלא נקבע שיש קלון במעשהו, מונה רמון מחדש לממשלת אולמרט - לכהונת המשנה לראש הממשלה. העתירה נגד מינויו לתפקיד נדחתה ברוב דעות (בג"ץ 5853/07), וגרוניס ניצל את הבמה כדי לכרסם בהיקפה של עילת הסבירות, שהתרחבה לדידו בימיו של אהרן ברק יתר על המידה. גם כאן גרוניס ראה לנכון להותיר את השאלות שבמחלוקת להסדרה פוליטית באמצעות הכנסת והממשלה.

"העילה של חוסר סבירות אינה חדשה במשפטנו", כתב גרוניס. "עם זאת, בעשורים האחרונים היא עברה שינוי והתפתחה לממדים קרובים לאלה של 'נורמת על'. תוך כדי התפתחות זו היא בלעה לתוכה, כאדם שאינו יודע שובע, עילות פרטיקולריות שהוכרו בעבר. חסרונה הגדול של עילה זו בהיקפה דהיום נמצא ברמת ההפשטה הגבוהה שלה, המעצימה את שיקול הדעת השיפוטי וממילא מגדילה את אי הוודאות המשפטית. נראה, כי לעתים כאשר בית המשפט מתערב בהחלטה בשל חוסר סבירות, הוא מעמיד את שיקול דעתו תחת שיקול דעתה של הר-

גמים שבחוק. עם זאת, אותן רשויות אינן מביאות בעצמן לתיקון הפגמים שבחקיקה אלא מפנות את התפוח הלוהט למגרשה של הרשות השופטת. אילו תיקנו הרשויות האחרות את הטעון תיקון, לא היה בית משפט זה מתערב בחקיקה של הכנסת".

בתחום הדיאלוג החוקתי בין הרשויות חשוב לציין עמדה מקורית שפיתח גרוניס, כי לא כל כרסום בזכות אדם הנעשה בתיקון חקיקה מוריד בהכרח את הזכות מתחת לרמה המובטחת בחוקי היסוד ומצריך התערבות שיפוטית. למשל, ביטול הזכות האוטומטית לערר שני על מעצר פגע מן הסתם בזכות לחירות, אך לא בהכרח הורידה מתחת לרמה המובטחת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (בג"ץ 2442/11). עמדה דומה נקט גרוניס בפרשת התיקון לחוק הקרובע את מנגנון הצמדת גובה התשלום לגמלאי צה"ל (בג"ץ 5998/12), שם כתב כי "לא כל שינוי לרעה

נאמן למקור אשר גרוניס

להכיר במגבלות הכוח

נוכח הוראותיו של החוק החרות ולאור סמיכות הבחירות, אין בית המשפט רשאי, לשיטתי, להתערב. בנסיבות העניין, על בית המשפט להסיג דברו בפני הכרעת הבוחר כפי שתובא בגדרן של הבחירות הקרובות. אף אם הבחירה אינה מוצאת חן בעינינו, עלינו לכבדה, כל עוד החוק לא תוקן... בהחלט מקובל עליי שעל בית המשפט לשאוף לכך שהדין הרצוי יהיה הדין המצוי. עם זאת, על בית המשפט להיות מודע למגבלות כוחו. להשקפתי, במקרה הנוכחי עליו להתחשב בהסדר החוקי הקיים ובכך שציבור הבוחרים עומד לומר את דברו בימים הקרובים. בשל כל אלה אין מנוס, לדעתי, מכך שבענייננו, הדין הרצוי אינו המשפט המצוי".

בג"ץ 4921/13 אומ"ץ
 נ' ראש עיריית רמת השרון יצחק רוכברגר

פרישת הנשיא

שות. אפשר שראוי לחזור לשימוש במינוח של חוסר סבירות קיצוני, שדומה שנשתכח במקצת".

עקרון כיבוד "דין הבוחר" המשתקף בהכרעות פריטיטיות, המוביל להימנעות של בית המשפט מהתערבות שיפוטית, ניכר היטב גם בפרשת ראשי הערים שהואשמו בפלילים – צבי בר, שלומי לחיאני, יצחק רוכברגר ושמעון גפסו. חודשים אחדים לקראת הבחירות המוניציפליות ב-2013, לאחר שביוזמת גרוניס ניצל בר מהדחה מכהונת ראש עיריית רמת גן על יסוד הצהרתו כי לא יתמודד על כהונה נוספת (בג"ץ 5141/11), התנערו עמיתיו של גרוניס לעליון מגי שתו והחליטו להורות על הדחתם של ראשי הערים האחרים מכהונתם נוכח כתבי האישום שהוגשו נגדם (בג"ץ 4921/13). גרוניס, שנותר לבדו בדעת מיעוט, סבר כי "נוכח העובדה שהבחירות לרשויות המקומיות עומדות בפתח, אין הצדקה להתערבות שיפוטית. אין

זה ברור לי מדוע לא ניתן להמתין לתוצאות הבחירות, ובדרך זו לגלות האם הציבור מוכן ונכון להצביע עבור מועמדים שכינהו כראשי רשויות מקומיות ואשר מעל ראשם תלויים כתבי אישום".

איש של פרודורה

אחת התשוקות המקצרות עיות של גרוניס בתחום המשפט, אם אפשר להתבטא כך, נעוצה בתחום הפרוצדורה והיעילות השיפוטית. גם כשהוא נדרש לשאר רוח, נתונים מעייניו לענייני פר-

צדורה. יש דברים שהם כנראה חזקים יותר מהאדם. "כשופט בערכאה הדיונית הוא מעולם לא חרג ממכסת 30 הימים שמקצה הדין לכתובת פסק דין", ספד גרוניס לשופט אדמונד לוי, שהלך לעולמו במרץ אשתקד. כמעט לא היה נאום שנשא בזמן כהונתו, בין בטקסי השבעת שופטים בין בכנסים משפטיים, שלא הזכיר בו היבט סטטיסטי כלשהו בדבר המאמץ להתגברות על מלאי התיקים הפתוחים בערכאות השונות. כנשיא פעל גרוניס בכמה אפיקים במטרה להגביר את ההתייעלות. הוא עורר את זעמם של ארגוני

המגזר השלישי כאשר פעל להגדלת סכומי ההוצאות שהוטלו עליהם במקרים שנדחו עתירותיהם לבג"ץ כעותרים ציבוריים. נטייתו להרחיב את ההרכבים בעליון שידונו בעתירות בעלות היבטים עקרוניים יכולה להיתפס דווקא כצעד נוגד יעילות, אך למעשה הייתה זו דרכו לחסום כל אפשרות לקיומו של דיון נוסף באותן סוגיות. גרוניס גם גיבש נוסח מעודכן לנוהל שפרסמה לראשונה קודמתו בתפקיד, ביניש, המצמצם במידה ניכרת את האפשרות לדחות דיונים לבקשת אחד הצדדים או באי כוחם.

נוהל נוסף שגרוניס תומך נלהב שלו הוא זה המבקש לקיים משפטים "מיזם ליום", שפירושו בחיי המעשה שלושה או ארבעה דיונים בשבוע בתיקים בעלי היקף נרחב. כבר ב-2009 רשם גרוניס תקדים כשסירב לאפשר את בקשת סנגוריו של הנשיא לשעבר משה קצב להתפטור מהייצוג במחאה על הח-

לטת הרכב השופטים במחוזי לקיים את הדיון במתכונת אינטנסיבית (ע"פ 5865/09). "איי-קיום החובה בדבר שמי-עה רציפה פוגע הן באינטרס הציבורי והן באינטרס של הנאשם", הוא נימק. "אין ספק בדבר, ששמיעה רציפה תביא לקיצור משך המשפט. במקומותינו אין זה נדיר שהליך משפטי נפרש על פני שנים... קשה לקבל משפט-טו של הנאשם יימשך במשך שנים ארוכות".

על רקע הערות אלה קשה שלא לתמוה נוכח הסחבת

שנקט הרכב בראשות גרוניס עצמו, שדן בערעור הפרקליטות על זיכוי של ראש הממשלה לשעבר בר אולמרט בפרשות ראשוניות וטלנסקי (ע"פ 8080/12). הערעור, שהוגש בשלהי 2012, נדון לפני הרכב מורחב של חמישה שופטים ביולי 2013, ומאז "נדחה לעיון" למשך קרוב לשנה. מי שעוררה את התיק לחיים הייתה דווקא הפרקליטות עצמה, שלבקשתה הוחזר התיק לבית המשפט המחוזי לצורך גביית ראיות ועדויות חדשות. אלא שפיתול מאוחר זה בעלילה אינו מעלים את העיכוב התמוה שנקט

המדד שהתקבע בשיח המשפטי הישראלי לבחינת "מידת האקטיביזם" סופר את פסקי הדין שבהם הורה העליון על בטלות חקיקה ראשית של הכנסת. במדד זה חתום גרוניס על כמה וכמה פסקי דין כאלה, אם כי תמיד כשהצטרף לפסילת חקיקה עשה זאת כמי שכפאו שד

גישתו הכללית הגורסת שיש לתת לשופטים גיבוי מוחלט, בלי קשר לכשלים שדבקו בהתנהלותם, התבטאה יותר מכל בהחלטתו לפטור את השופטת ורדה אלשיך בניזיפה למרות ממצאיו החריפים של נציב התלונות על שופטים בפרשת "הפרוטוקול המשופץ"

מקום - אדריכלים
MAKOM ARCHITECTS

מתוך הכאב והצער בחרנו בחיים.

ישיבת מקור חיים מקימה קמפוס חדש לזכר תלמידינו האהובים, שנחטפו ונרצחו בקיץ האחרון

גיל-עד שער, נפתלי פרנקל ואייל יפרח הי"ד

ניתן להנציח נפטרים שהשאירו עזבונות במבנים וחלקים נוספים בקמפוס

מייל: makor.c@gmail.com

טל': 02-9934810

זכרו, כל יום
שסוזר אינו חוזר!

**האם אתם חברים או בני משפחה
לרווקים שעדיין ללא בני זוג?**

בהחלט אפשר לעזור, אפילו בלי ידיעתם!

היכרויות לרווקים או גרושים המעוניינים בעוד ילדים

מיועד למשכילים חילונים ומסורתיים בשנות ה-20, 30, 40-1

♥ מרכז אלי שטרול - בוגר מכון אדלר

♥ כ־20 שנות היכרויות בליווי והתאמה אישית

למידע נוסף התקשרו 1-700-707-447

פרופ' בודנר ליפא

רופא שיניים - מנתח פה ולסת

מנהל יחידת פה ולסת, סורוקה, באר שבע
פרופסור, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

שירות ויעוץ לעורכי דין

חוות דעת רפואיות

הערכה רפואית לצורכי משפט בנוקי גוף ורשלנות רפואית

תל אביב, רח' מלכי ישראל 7 (כיכר רבין), טל' 03-5234052
באר שבע, דרך מצדה 1/55, 08-6486411 • פקס' 08-6483366, ניד 052-2763184
למכתבים: ת.ד. 4144, עומר 84965 • E-mail: lbodner@bgu.ac.il

ד"ר קטי אלמליח, עו"ד עוסקת בד"ן השוויצרי והגרמני

בעלת רשיון עריכת דין בשוויץ וב ישראל, מעל 10 שנות ניסיון בד"ן הגרמני

מטפלת בתיקים משפטיים הקשורים לדיני
שוויץ וגרמניה, ובכלל זה:

- מתן חוות דעת משפטית עדות מומחה לבתי המשפט
- ניסוח ובדיקת חוזים וצוואות בשפות: גרמנית, צרפתית, אנגלית ועברית
- ייצוג ויעוץ ללקוחות בישראל, בגרמניה ובשוויץ בכל הנוגע לדיני סחר בינלאומי
- דיני חברות
- דיני בנקאות
- עסקאות נדל"ן
- אכיפת פסקי דין וחובות בגרמניה ובשוויץ, דיני ירושה ועזבונות

מגדל ב.ס.ר 2 קומה 15, רח' בן גוריון 1 בני ברק 51201
טל' 03-6189995, פקס 03-6199386

elmaliah@elmaliah.com www.elmaliah.com

פרישת הנשיא

ההרכב במתן פסק דין.

ואם בתיקי אולמרט עסקינן, גרוניס נקט צעד חריג במסגרת הערעור המתנהל בעליון בפרשת הולילנד (ע"פ 4456/14) כשהחליט, בלא שנתבקש על ידי מי מהצדדים, להוציא מההרכב את השופט יורם דנציגר ולהחליפו בשופט צבי זילברטל. זאת נוכח העובדה שדנציגר הוא חבר קרוב של עו"ד קנת מן – המייצג את אחד הנאשמים בתיק הולילנד. הקפדתו הפתאומית של גרוניס בעניין זה אינה תואמת את גישתו הכללית בתחום פסלות שופטים, שהייתה גישה מצמצמת ביותר, וכמעט לא איפשרה שימוש אמיתי בבקשות פסלות שופטים בערכאות השונות, גם במקרים שהצדיקו זאת.

דומה שגישתו הכללית הגורסת שיש לתת לשופטים גיבוי מוחלט, בלי קשר לכשלים שדבקו בהתנהלותם, התבטאה יותר מכל בהחלטתו לפטור את השופטת ורדה אלשיך בנזיפה למרות ממצאיו החריפים של נציב התלונות על שופטים אליעזר גולדברג בפרשת "הפרוטוקול המשופץ". אלשיך, בגיבוי של גרוניס, המשיכה בכהונתה כאילו לא אירע דבר עד לפרישתה בכבוד ויקר מכס השיפוט.

אפילו

האם גרוניס פרע את השטרות שעליהם הכריז עם השבעתו לנשיא? גם אחרי פריטתם לפרוטות של הישגיו וכישלונותיו, התשובה אינה ברורה. תורתם לה העובדה שיותר מנשיאים קודמים לפניו נותר גרוניס לא פעם בדעת מיעוט, כנגד חבריו לבית המשפט העליון. מובן שמותר לשופט לאחוז בדעתו, ומותר להחזיק גם בדעות מיעוט, אך כשמדובר בנשיא העליון יש לעובדה זו משקל בהערכת מידת "המנהיגות המשפטית" שגילה ויכולתו לשכנע את חבריו בצדקת עמדותיו.

נטייתו של גרוניס להיותו בעמדת מיעוט ניכרה עוד קודם למינויו כנשיא. לצד עמדתו בפרשת חוק טל ב-2012, גם בפרשת ההכרה בגיורייקפיצה רפורמיים לצורך מתן מעמד לפי חוק השבות תמך גרוניס בעמדת המיעוט ששללה הכרה שכזאת (בג"ץ 2597/99); כשופט צעיר בעליון הוא נותר במיעוט בפרשה שבה פסל בג"ץ את פיטומם של אווזים בני-מוק של התאכזרות לבעלי חיים (בג"ץ 9232/01); ובפרשת יששכרוב, שבה הוסמכו בתי המשפט הפ-

ליליים לפסול ראיות שהושגו שלא כדין, הוא נותר בדעת מיעוט מול שמונה מחבריו (ע"פ 5121/98). בעת כהונתו כנשיא נותר גרוניס במיעוט בפסק הדין שבו בוטל בפעם השנייה התיקון לחוק למניעת הסתננות (בג"ץ 7385/13), וכאמור גם בפרשת רוכברגר. בהזדמנות מרכזית אחת בכל זאת נטל לידיו גרוניס את מושכות ההנהגה השיפוטית. גרוניס לא היה שבע רצון, בלשון המעטה, מפסק דינו של העליון בערעורה של העיתונאית אילנה דיין על חיובה בלשון הרע בתביעתו של סרן ר' (ע"א 751/10). בסמכותו כנשיא העליון הוא הורה לקיים דיון נוסף בפרשה, שיתמקד בשאלה שהעסיקה אותו, אף שספק אם הייתה מרכזית להכרעה בתיק – תחולת ה"אמת לשעתה" כממלאת את יסוד "אמת הפרסום" במסגרת ההגנות בחוק לשון הרע. בהמשך, כראש הרכב המורחב בדיון הנוסף (דנ"א 2121/12), ביטל את הלכת ה"אמת לשעתה" והוביל דרישה כי רק אמת לאמיתה, גם אם התגלתה לאחר הפרסום המקורי, תאפשר את הגנת "אמת הפרסום".

אולי יש בכך תנא דמסייע בניסיון לאפיין את דרכו המקצועית; את משקלו כראש הרשות השופטת הטיל הנשיא העשירי של בית המשפט העליון אך ורק בנושאים הקרובים לליבו, שהיו חשובים מספיק בעיניו.

אשר גרוניס

נאמן למקור

אין אמת לשעתה

במסגרת הגנת אמת הפרסום, על המפרסם להוכיח כי הדבר שפורסם היה האמת. אמת זו היא אחת ויחידה, והיא נקבעת על בסיס מכלול הראיות העומדות בפני בית המשפט, וזאת אף אם נתגלו לאחר הפרסום. לצורך הגנת אמת הפרסום, לא די ב"אמת לשעתה" כפי שפורשה בפסק הדין בערעורים. לא ניתן להסתפק אך במה שנחזה להיות האמת בעת הפרסום."

דנ"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין אורבך